

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. balandžio 11 d.*

„Aplinka — Direktyva 92/43/EEB — 6 straipsnis — Natūralių buveinių apsauga — Specialios saugomos teritorijos — Plano ar projekto poveikio saugomai teritorijai vertinimas — Kriterijai, taikytini vertinant tikimybę, kad toks planas ar projektas neigiamai paveiks atitinkamos teritorijos vientisumą — Lough Corrib teritorija — Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektas“

Byloje C-258/11

dėl *Supreme Court* (Airija) 2011 m. gegužės 13 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2011 m. gegužės 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Peter Sweetman,

Airija,

Generalinis advokatas (Attorney General),

Aplinkos, paveldo ir vietos valdžios ministras (Minister for the Environment, Heritage and Local Government)

prieš

An Bord Pleanála,

dalyvaujant

Golvėjaus grafystės tarybai (Galway County Council),

Golvėjaus miesto tarybai (Galway City),

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininkės pareigas einanti R. Silva de Lapuerta, teisėjai K. Lenaerts, G. Arestis (pranešėjas), J. Malenovský ir T. von Danwitz,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. rugsėjo 12 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: anglų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- P. Sweetman, atstovaujamo solisitoriaus B. Harrington ir SC R. Lyons,
- Airijos, generalinio advokato (*Attorney General*) ir Aplinkos, paveldo ir vietos valdžios ministro (*Minister for the Environment, Heritage and Local Government*), atstovaujamo E Creedon, padedamos SC G. Simons ir BL M. Gray,
- *An Bord Pleanála*, atstovaujamos solisitorių A. Doyle ir O. Doyle bei SC N. Butler,
- Golvėjaus grafystės tarybos ir Golvėjaus miesto tarybos, atstovaujamo V. Raine ir A. Casey, padedamo SC E. Keane bei BL B. Kennedy,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos G. Karipsiades,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos H. Walker, padedamos baristerės K. Smith,
- Europos Komisijos, atstovaujamos S. Petrova ir K. Mifsud-Bonnici,

susipažinęs su 2012 m. lapkričio 22 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102; toliau – Buveinių direktyva) 6 straipsnio aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp P. Sweetman, Airijos, generalinio advokato ir Aplinkos, paveldo ir vietos valdžios ministro bei *An Bord Pleanála* (toliau – *An Bord*), palaikomos Golvėjaus grafystės tarybos ir Golvėjaus miesto tarybos, dėl *An Bord* sprendimo leisti vykdyti Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Buveinių direktyvos 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<...> kadangi šios direktyvos tikslas – skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus, todėl ši direktyva prisideda prie bendro subalansuotos plėtros siekio; <...> kadangi siekiant išlaikyti biologinę įvairovę, gali tam tikrais atvejais prireikti palaikyti ar netgi skatinti žmogaus veiklą.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnio d, e, k ir l punktuose nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- d) *prioritetiniai natūralių buveinių tipai* reiškia natūralių buveinių tipus, kuriems gresia išnykimo pavojus, kurie yra aptinkami 2 straipsnyje nurodytoje teritorijoje ir už kurių apsaugą Bendrija yra ypač atsakinga, atsižvelgiant į jų natūralaus paplitimo arealo dalį, patenkančią į 2 straipsnyje nurodytą teritoriją; I priede šie prioritetiniai natūralių buveinių tipai yra pažymėti žvaigždute (*);
- e) *natūralios buveinės apsaugos būklė* reiškia poveikių natūralioms buveinėms ir joms tipiškomis rūšims visumą, kuri gali turėti ilgalaikį poveikį jų natūraliam paplitimui, struktūrai ir funkcijoms bei joms tipišku rūšių ilgalaikiam išlikimui 2 straipsnyje nurodytoje teritorijoje.

Natūralios buveinės „apsaugos būklė“ laikoma „gera“, kai:

- jos natūralus paplitimo arealas ir jos padengiami plotai tame areale yra stabilūs arba didėja, ir
- egzistuoja ir tikėtina, kad ateityje neišnyks jos ilgalaikiam palaikymui būtina specifinė struktūra ir funkcijos,
- jai tipišku rūšių apsaugos būklė yra gera pagal i punkte pateiktą apibrėžimą;

<...>

- k) *Bendrijos svarbos teritorija* [toliau – BST] reiškia teritoriją, kuri biogeografiniame regione ar regionuose, kuriems ji priklauso, yra svarbi tuo, kad padeda išlaikyti ar atstatyti I priede nurodyto natūralių buveinių tipo ar į II priedą įrašytos rūšies gerą apsaugos būklę, bei taip pat gali būti svarbi 3 straipsnyje nurodyto Natura 2000 tinklo vientisumui ir (arba) yra svarbi palaikant biologinę įvairovę atitinkamame biogeografiniame regione ar regionuose.

<...>

- l) *speciali saugoma teritorija* – tai Bendrijos svarbos teritorija, kurią valstybės narės įsteigė įstatymu, administraciniu aktu ir (arba) sutartimi ir kurioje yra taikomos būtinos apsaugos priemonės, skirtos palaikyti ar atstatyti [atkurti] natūralių buveinių ir (ar) rūšių, kurioms teritorija yra įsteigta, gerą apsaugos būklę bei populiacijas.“

5 Buveinių direktyvos 2 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių, kurioms taikoma Sutartis, teritorijoje.

2. Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti [atkurti] gerą Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.

3. Taikant priemones pagal šią direktyvą, atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.“

6 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„*Natura 2000* pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas <...> sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti [atkurti] iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.

Į *Natura 2000* tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal [1979 m. balandžio 2 d. Tarybos] direktyvą 79/409/EEB [dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 98)].“

7 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2-4 dalyse nurodyta:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamas specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdyimo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, neatsižvelgti į visuomenės interesus [dėl įpareigojančių viršesnio visuomenės intereso priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio], valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priežastimis neatsižvelgti į visuomenės interesus [įpareigojančiomis viršesnio visuomenės intereso priežastimis].“

8 Buveinių direktyvos I priede „Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai, kurių apsaugai būtina steigti specialias saugomas teritorijas“, priskiriant kodą 8 240, kaip prioritetas natūrali buveinė įvardyti „klinčių grindiniai“.

Airijos teisė

9 1997 m. Europos Bendrijų (natūralių buveinių) nuostatų (*European Communities (Natural Habitats) Regulations 1997*) redakcija, taikoma pagrindinėje byloje (toliau – 1997 m. nuostatai), Buveinių direktyvos reikalavimai perkelti į Airijos teisę.

10 1997 m. nuostatų 30 straipsnyje, kuriuo į nacionalinę teisę buvo perkelti Buveinių direktyvos 6 straipsnio reikalavimai, nustatyta:

„(1) Jeigu siūlomas kelių tiesimo projektas, dėl kurio patvirtinimo pagal 1993 m. Kelių įstatymo [*Roads Act, 1993*] 51 straipsnį [kompetentingai institucijai] pateiktas prašymas, nėra nei tiesiogiai susijęs su europinė teritorijos tvarkymu, nei jam būtinas, tačiau gali reikšmingai paveikti Europos teritoriją individualiai arba kartu su kitais projektais, [ši institucija] užtikrina, kad būtų atliktas tinkamas poveikio teritorijai įvertinimas siekiant teritorijos išsaugojimo tikslų.

(2) Toks poveikio aplinkai vertinimas, kaip reikalaujama pagal 1993 m. Kelių įstatymo 51 straipsnio 2 dalį, įgyvendinant 1 dalyje numatytą kelių tiesimo projektą, laikomas tinkamu vertinimu šio straipsnio tikslais.

(3) [Kompetentinga institucija], atsižvelgusi į remiantis 1 dalimi atlikto įvertinimo išvadas, siūlomam kelių tiesimo projektui pritaria tik įsitikinusi, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos Europos teritorijos vientisumo.

(4) Nagrinėdama, ar kelių tiesimo projektas gali neigiamai paveikti atitinkamos europinės teritorijos vientisumą, [kompetentinga institucija] turi atsižvelgti į būdą, kuriuo teritorijos tvarkymo projektas yra įgyvendinamas, ir išduotame leidime nustatytas sąlygas bei apribojimus.

(5) [Kompetentinga institucija] gali, nepaisydama neigiamo įvertinimo ir įsitikinusi, kad nėra alternatyvių sprendimų, nuspręsti pritarti siūlomam kelių tiesimo projektui, jeigu siūlomas kelių tiesimo projektas turi būti įgyvendintas dėl įpareigojančių viršesnio viešojo intereso priežasčių.

(6)

(a) Atsižvelgiant į b punktą, įpareigojančios viršesnio viešojo intereso priežastys apima socialinio arba ekonominio pobūdžio priežastis;

(b) jeigu nagrinėjamoje teritorijoje yra prioritetinių natūralių buveinių tipų arba prioritetinių rūšių, vieninteliai su viršesniu viešuoju interesu susiję argumentai yra:

(i) susiję su žmonių sveikata arba visuomenės saugumu;

(ii) susiję su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis; arba;

(iii) susiję su kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis viršesnio viešojo intereso priežastimis.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 11 2008 m. lapkričio 20 d. sprendimu *An Bord* nusprendė leisti vykdyti Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektą. Buvo numatyta, kad planuojamo aplinkkelio dalis eis per *Lough Corrib* BST. Išplėtus šią BST, joje iš viso yra keturiolika Buveinių direktyvos I priede numatytų buveinių, iš kurių šešios priklauso prioritetiniams buveinių tipams, įskaitant karstinį klinčių grindinį, kuris yra ypač saugoma buveinė, nagrinėjama šioje pagrindinėje byloje.
- 12 Dėl minėto kelio tiesimo projekto *Lough Corrib* BST būtų galutinai prarasta maždaug 1,47 hektarų klinčių grindinio. Šis 1,47 hektarų plotas būtų prarastas teritorijos dalyje, kuri pagal *An Bord* inspektoriaus išvadą yra „atskira teritorijos dalis, ypač pasižyminti dideliais prioritetinių buveinių plotais“ – joje iš viso yra 85 hektarų klinčių grindinio. Pats šis plotas yra sudėtinė bendro šio 270 hektarų klinčių grindinio, sudarančio prioritetinį buveinių tipą, numatytą Buveinių direktyvos I priede, ploto dalis, užimanti visą minėtos BST plotą.
- 13 *An Bord* sprendimo priėmimo dieną ši vietovė kaip potenciali BST jau buvo įtraukta į teritorijų sąrašą, kurį Airija persiuntė Komisijai. 2008 m. gruodžio 12 d. Komisija išplėstą *Lough Corrib* teritoriją jau buvo formaliai pripažinusi BST. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, nors Komisija iki šios datos tos teritorijos nebuvo formaliai pripažinusi BST, *An Bord* privalėjo remdamasis nacionaline teise nuo 2006 m. gruodžio mėn. taikyti jai apsaugą, kuri atitiktų apsaugą, teikiamą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2-4 dalis.
- 14 2008 m. lapkričio 20 d. sprendimu *An Bord*, be kita ko, nurodė, jog „manytina, kad pritarimas vykdyti dalies aplinkkelio tiesimo projektą būtų tinkamas sprendimas atsižvelgiant į nustatytus miesto ir aplinkinės vietovės (praleista) eismo poreikius, ir, nors tai turėtų rimtą vietinį poveikį *Lough Corrib* specialiai saugomai teritorijai, tai neigiamai nepaveiktų specialios saugomos teritorijos vientisumo. Todėl plėtra, kuriai pritariama, neturėtų nepriimtinių pasekmių aplinkai ir neprieštarautų tinkamam teritorijos planavimui bei tvariai plėtrai“.

- 15 P. Sweetman pateikė *High Court* prašymą dėl leidimo pradėti teisminę priežiūros procedūrą dėl 2008 m. lapkričio 20 d. *An Bord* sprendimo. P. Sweetman manymu, *An Bord* neteisingai aiškino Buveinių direktyvos 6 straipsnį, nes padarė išvadą, kad, be kita ko, kelio tiesimo projektas neturėjo „neigiamo poveikio saugomos *Lough Corrib* teritorijos vientisumui“.
- 16 2009 m. spalio 9 d. sprendimu *High Court* atmetė prašymą dėl leidimo pradėti teisminę priežiūros procedūrą ir patvirtino *An Bord* sprendimą. 2009 m. lapkričio 6 d. P. Sweetman buvo leista dėl šio sprendimo pateikti apeliacinį skundą *Supreme Court*.
- 17 Jame pažymima, kad jis abejoja, kada ir kokiomis sąlygomis, tinkamai įvertinus planą ar projektą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, toks planas ar projektas „neigiamai paveiks teritorijos vientisumą“. Šiuo klausimu šis teismas nurodo, kad 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, Rink. p. I-7405) išskleidė ne visas jo abejones.
- 18 Tokiomis aplinkybėmis *Supreme Court* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius klausimus:
- „1. Kokius teisinius kriterijus turi taikyti kompetentinga institucija, kai vertina galimybę, kad planas ar projektas, kuriam taikoma Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis, „neigiamai paveiks teritorijos vientisumą“?
 2. Ar atsargumo principo taikymo pasekmė yra tokia, kad negalima išduoti leidimo vykdyti tokį planą ar projektą, jei dėl to visa aptariama buveinė ar bet kuri jos dalis būtų negrįžtamai ir neatkuriamai prarasta?
 3. Koks yra santykis (jei yra) tarp [šios direktyvos] 6 straipsnio 4 dalies ir sprendimo pagal 6 straipsnio 3 dalį, kad planas ar projektas neigiamai nepaveiks teritorijos vientisumo, priėmimo?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

- 19 Golvėjaus grafystės taryba ir Golvėjaus miesto taryba iš esmės teigia, kad Teisingumo Teismas nėra kompetentingas atsakyti į prejudicinius klausimus, nes Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis netaikoma pagrindinėje byloje dėl to, kad *An Bord* sprendimas, patvirtinantis Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 tiesimo projektą, buvo priimtas anksčiau, nei Komisija priėmė sprendimą įtraukti išplėstą *Lough Corrib* teritoriją, kuriai daro poveikį minėtas projektas, į BST sąrašą.
- 20 Iš tiesų iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad tuomet, kai *An Bord* 2008 m. lapkričio 20 d. priėmė sprendimą, Airijoje pagal 1997 m. nuostatų 4 straipsnį jau buvo pranešta apie *Lough Corrib* teritorijos išplėtimą, tačiau išplėsta teritorija dar nebuvo įtraukta į Komisijos patvirtintą BST sąrašą. Ji priėmė tokį sprendimą 2008 m. gruodžio 12 d., t. y. praėjus trims savaitėms nuo *An Bord* sprendimo.
- 21 Pagrindinėje byloje, kaip nurodo pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 1997 m. nuostatų 30 straipsnis plačiai atspindi Buveinių direktyvos 6 straipsnio tekstą. Be to, iš šių nuostatų pavadinimo matyti, kad juos priimdamas Airijos įstatymų leidėjas minėtą direktyvą siekė perkelti į nacionalinę teisę. Pagaliau, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, teritorijai, apie kurią buvo pranešta prieš ją įtraukiant į Komisijos parengtą BST sąrašą, suteikusi

apsaugą, atitinkančią numatytąją Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2-4 punktuose, Airija manė, kad įgyvendino savo pareigą imtis tinkamų apsaugos priemonių, kol sprendžiama, ar toje teritorijoje įsteigti BST.

- 22 Šiuo paskutiniu klausimu primintina, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog tai, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2-4 dalyse numatytos apsaugos priemonės turi būti taikomos tik teritorijoms, įtrauktoms į Komisijos patvirtintą atrinktų BST sąrašą, nereiškia, jog valstybės narės neturi saugoti teritorijų iš karto po to, kai pasiūlo jas identifikuoti kaip BST ir pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį Komisijai perduoda nacionalinį sąrašą (žr. 2005 m. sausio 13 d. Sprendimo *Dragaggi ir kt.*, C-117/03, Rink. p. I-167, 25 ir 26 punktus bei 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.*, C-244/05, Rink. p. I-8445, 36 ir 37 punktus).
- 23 Darytina išvada, kad iš karto po to, kai valstybė narė pasiūlo teritoriją identifikuoti kaip BST pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir Komisijai perduoda nacionalinį sąrašą, bent jau iki tol, kol pastaroji šiuo klausimu priims sprendimą, ši valstybė narė pagal šią direktyvą imasi priemonių, reikalingų apsaugoti minėtą ekologinį interesą (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Dragaggi ir kt.* 29 punktą ir *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* 38 punktą). Tokios teritorijos būklė negali būti laikoma nesusijusia su Sąjungos teise.
- 24 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Teisingumo Teismas yra kompetentingas atsakyti į *Supreme Court* pateiktus prejudicinius klausimus.

Dėl esmės

- 25 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs su teritorijos tvarkymu ar jam nebūtinai, daro neigiamą poveikį šios teritorijos vientisumui. Šio aiškinimo tikslais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi abejonių dėl galimo atsargumo principo poveikio ir dėl ryšio tarp 6 straipsnio 3 ir 4 dalių.
- 26 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, įgyvendinus Golvėjaus miesto išorinio aplinkkelio N6 projektą, negrįžtamai ir nepataisomai išnyktų *Lough Corrib* BST klinčių grindinio, kuris yra Buveinių direktyva specialiai saugomas prioritetinis natūralių buveinių tipas, dalis. Įvertinusi šio kelio projekto poveikį *Lough Corrib* BST teritorijai, *An Bord* nustatė, kad šiai teritorijai būtų padarytas vietinės svarbos neigiamas poveikis, bet nusprendė, jog tai neigiamai nepaveiktų teritorijos vientisumo.
- 27 P. Sweetman, Airijos, generalinio advokato, Aplinkos, paveldo ir vietos valdžios ministro (*Minister for the Environment, Heritage and Local Government*) ir Komisijos manymu, toks minėto kelio projekto neigiamas poveikis aptariamai teritorijai būtinai reiškia neigiamą poveikį jos vientisumui. Tačiau *An Bord*, Golvėjaus grafystės taryba ir Golvėjaus miesto taryba, taip pat Jungtinė Karalystė mano, kad išvada, jog minėtos teritorijos būklė pablogės, nebūtinai reiškia, kad bus daromas neigiamas poveikis jos vientisumui.
- 28 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyta vertinimo procedūra, kuria atliekant išankstinę kontrolę siekiama užtikrinti, kad planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs su teritorijos tvarkymu ar jam nebūtinai, bet galintis ją reikšmingai paveikti, būtų patvirtintas, tik jeigu neigiamai nepaveiks teritorijos vientisumo (minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 34 punktas ir 2012 m. vasario 16 d. Sprendimo *Solvay ir kt.*, C-182/10, 66 punktas).

- 29 Taigi, minėtoje nuostatoje numatomos dvi stadijos. Pirmojoje stadijoje, kuri numatyta pirmame šios nuostatos sakinyje, reikalaujama, kad valstybės narės atliktų tinkamą plano ar projekto galimo poveikio saugomai teritorijai įvertinimą, jei šis planas ar projektas gali reikšmingai tą teritoriją paveikti (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 41 ir 43 punktus).
- 30 Šiuo klausimu, kai planas ar projektas, netiesiogiai susijęs ar nebūtinai teritorijai tvarkyti, gali pakenkti nagrinėjamos teritorijos apsaugos tikslams, jis turi būti laikomas galinčiu reikšmingai paveikti teritoriją. Toks pavojus privalo būti vertinamas atsižvelgiant į su planu ar projektu susijusios teritorijos požymius ir specifines aplinkos sąlygas (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 49 punktą).
- 31 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrajame sakinyje numatytoje antroje stadijoje, kuri pradedama pabaigus minėtą tinkamą vertinimą, apribojamas tokio plano ar projekto patvirtinimas nustatant sąlygą, kad jis neturi neigiamai paveikti atitinkamos teritorijos vientisumo, laikantis šio straipsnio 4 dalyje nustatytų nuostatų.
- 32 Šiuo klausimu, siekiant įvertinti frazę „neigiamai paveiks atitinkamos teritorijos vientisumą“ bendrame kontekste, reikia konstatuoti, kaip savo išvados 43 punkte pažymėjo generalinė advokatė, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos kaip nuosekli visuma atsižvelgiant į direktyvoje nustatytus apsaugos tikslus. Iš tiesų šio straipsnio 2 ir 3 dalimis siekiama užtikrinti tokį patį natūralių buveinių ir rūšių buveinių apsaugos lygį (šiuo klausimu žr. 2011 lapkričio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-404/09, Rink. p. I-11853, 142 punktą), o šio straipsnio 4 dalis tėra nuo minėtos 3 dalies antrojo sakinio nukrypti leidžianti nuostata.
- 33 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis leidžia užtikrinti pagrindinį tikslą, tai yra išsaugoti aplinkos kokybę, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą; joje numatyta bendrosios apsaugos pareiga, skirta išvengti pažeidimo ir trikdymo, kurie galėtų turėti reikšmingą poveikį minėtos direktyvos tikslams (2010 m. sausio 14 d. Sprendimo *Stadt Papenburg*, C-226/08, Rink. p. I-131, 49 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 34 Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jei, nepaisant neigiamų pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmąjį sakinį atlikto poveikio aplinkai įvertinimo išvadų ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, planą ar projektą vis dėlto būtina įgyvendinti dėl imperatyvių viešojo intereso priežasčių, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio priežastis, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti (žr. 2007 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-304/05, Rink. p. I-7495, 81 punktą ir minėto Sprendimo *Solvay ir kt.* 72 punktą).
- 35 Šiuo klausimu Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalis, kaip nuo šio straipsnio 3 dalies antrame sakinyje minimo leidimo kriterijaus leidžianti nukrypti nuostata, gali būti aiškinama tik ištyrus plano ar projekto poveikį pagal šio straipsnio 3 dalies nuostatas (žr. minėto Sprendimo *Solvay ir kt.* 73 ir 74 punktus).
- 36 Darytina išvada, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2-4 dalių nuostatose valstybėms narėms nustatomi tam tikri įpareigojimai ir specialios procedūros, kuriais, kaip matyti iš šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies, siekiama užtikrinti, kad bus palaikoma ar prireikus atkurta gera Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir ypač specialių saugomų teritorijų apsaugos būklė.
- 37 Šiuo klausimu pagal Buveinių direktyvos 1 straipsnio e punktą natūralios buveinės apsaugos būklė laikoma „gera“, kai jos natūralus paplitimo arealas ir padengiami plotai tame areale yra stabilūs arba didėja bei egzistuoja ir tikėtina, kad ateityje neišnyks jai ilgą laiką palaikyti būtina specifinė struktūra ir funkcijos.

- 38 Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad Buveinių direktyvos nuostatomis siekiama, kad valstybės narės imtųsi tinkamų apsaugos priemonių, reikalingų išlaikyti teritoriją, kuriose yra prioritetinių natūralių buveinių tipų, ekologines savybes (žr. 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-308/08, Rink. p. I-4281, 21 punktą ir minėto 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 163 punktą).
- 39 Todėl remiantis tuo darytina išvada, kad tai, jog nedaromas neigiamas poveikis teritorijos, natūralios buveinės, vientisumui, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, leidžia manyti, kad palaikoma gera jos būklė, o tai, kaip savo išvados 54–56 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, reiškia atitinkamos teritorijos esminių savybių, susijusių su natūralių buveinių tipais, kurių apsaugos tikslas pateisino jų įtraukimą į BST sąrašą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, tvarios raidos palaikymą.
- 40 Planas ar projektas gali būti patvirtinamas, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, tik su sąlyga, kad kompetentingos institucijos, identifikavusios visus minėto plano ar projekto, galinčius savarankiškai ar kartu su kitais planais ar projektais paveikti atitinkamos teritorijos apsaugos tikslus, aspektus ir atsižvelgusios į pažangiausias mokslo žinias atitinkamoje srityje yra įsitikinusios, kad jis nedaro neigiamo poveikio teritorijos vientisumui. Taip yra, kai dėl tokio poveikio nebuvimo nebelineka jokių mokslinių požiūrių pagrįstų abejonų (šiuo klausimu žr. minėto 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 99 punktą bei minėto Sprendimo *Solvay ir kt.* 67 punktą).
- 41 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad institucija turi atmesti prašymą išduoti leidimą vykdyti aptariamą planą ar projektą, kai jai kyla abejonų, ar nebus pakenkta minėtos teritorijos vientisumui, nes patvirtinimo kriterijus, numatytas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje, apima atsargumo principą ir leidžia veiksmingai užkirsti kelią numatomų planų ar projektų neigiamam poveikiui saugomos teritorijos vientisumui. Mažiau griežtas nei nagrinėjamas patvirtinimo kriterijus taip veiksmingai neužtikrintų teritorijų, kurioms skirta minėta nuostata, apsaugos tikslo įgyvendinimo (minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 57 ir 58 punktai).
- 42 Toks vertinimas juo labiau taikytinas pagrindinėje byloje, nes natūrali buveinė, kuriai daro poveikį aplinkkelio tiesimas, priklauso prioritetiniam natūralių buveinių tipui, kuris minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkte apibrėžiamas kaip „natūralių buveinių tipas, kuriam gresia išnykimo pavojus“, ir už kurių apsaugą Europos Sąjunga yra „ypač atsakinga“.
- 43 Todėl kompetentingos nacionalinės institucijos negali išduoti leidimo veiksams, kurie keltų pavojų negrįžtamai pažeisti teritoriją, kur yra prioritetinių natūralių buveinių tipų, ekologines savybes. Taip būtų tuo atveju, kai dėl veiksmų būtų iš dalies arba visiškai prarasti arba sunaikinti atitinkamoje teritorijoje esančios prioritetinių natūralių buveinių tipai (dėl prioritetinių rūšių išnykimo žr. minėtų 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 21 punktą ir 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 163 punktą).
- 44 Kiek tai susiję su pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį atliktu vertinimu, pažymėtina, kad jis negali būti laikomas atliktu tinkamai, jeigu jame yra spragų ir nepateikiami visapusiški, tikslūs ir galutiniai duomenys bei išvados, galintys išsklaidyti moksliniu požiūriu pagrįstas abejones dėl numatytų darbų poveikio atitinkamai saugomai teritorijai (šiuo klausimu žr. minėto 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 100 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar poveikio teritorijai vertinimas atitinka šiuos reikalavimus.
- 45 Pagrindinėje byloje primintina, kad *Lough Corrib* BST buvo nurodyta kaip teritorija su prioritetiniu natūralių buveinių tipu, visų pirma todėl, kad joje buvo klinčių grindinių, natūralių išteklių, kuriuos sunaikinus jų nebūtų galima atkurti. Atsižvelgiant į nurodytus kriterijus, saugojimo tikslas atitinka minėtos teritorijos esminių savybių, t. y. klinčių grindinio, geros būklės palaikymą.

- 46 Taigi, jei pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį atlikusi tinkamą plano ar projekto poveikių teritorijai vertinimą kompetentinga nacionalinė institucija padaro išvadą, kad dėl šio plano ar projekto negrįžtamai ir neatkuriamai bus visiškai ar iš dalies prarasta prioritetinga natūrali buveinė, kurios apsaugos tikslą pateisino atitinkamos teritorijos įtraukimas į BST, konstatuotina, jog toks planas ar projektas neigiamai paveiks minėtos teritorijos vientisumui.
- 47 Šiomis sąlygomis dėl minėto plano ar projekto įgyvendinimo negali būti išduotas leidimas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Tačiau tokiomis aplinkybėmis ši institucija gali prireikus išduoti leidimą pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, jei įvykdytos šioje dalyje įtvirtintos sąlygos (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* 60 punktą).
- 48 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs arba nebūtinai teritorijai tvarkyti, darys neigiamą poveikį teritorijos vientisumui, jeigu jis gali sutrukdyti tvariai išlaikyti atitinkamos teritorijos su prioritetinga natūralia buveine, kuri pateisino šios teritorijos įtraukimą į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą pagal šią direktyvą, esmines savybes. Atliekant šį vertinimą, reikia taikyti atsargumo principą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad planas ar projektas, tiesiogiai nesusijęs arba nebūtinai teritorijai tvarkyti, darys neigiamą poveikį teritorijos vientisumui, jeigu jis gali sutrukdyti tvariai išlaikyti atitinkamos teritorijos su prioritetinga natūralia buveine, kuri pateisino šios teritorijos įtraukimą į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą pagal šią direktyvą, esmines savybes. Atliekant šį vertinimą, reikia taikyti atsargumo principą.

Parašai.